

Kätlin Kaldmaa ja Hanneleele Kaldmaa: Kaksi rakkaustarinaa

[AM/31 ADMIN](#)

LIISAMARI SEPPÄLÄ (27.11.2021)

Kaksi rakkaustarinaa kuvaa kahta hyvin erilaista äidin ja tyttären välistä suhdetta. Kyse on omaelämäkerrallisesta tekstistä. Kätlin Kaldmaan (s.1970) lapsuus Neuvosto-Viron maaseudulla vuorottelee Kätlinin ja hänen tyttärensä Hanneleele Kaldmaan (s. 1992) vaelluksen kanssa. Äiti ja tytär

vaeltavat Euroopan suosituinta pyhiinvaellusreittiä pitkin Leónista Santiago de Compostelaan keväällä 2013. Aika Espanjassa kerrotaan sekä äidin että tyttären päiväkirjamerkintöjen avulla.

Teos rakentuu vahvoille vastakohtille. Kätlinin lapsuutta leimaa pitkälle viety sekä ruumiillinen että henkinen väkivalta. Vanhemmat riitelevät melkein taukoamatta. Lapsia rankaistaan usein ja mielivaltaisesti. Kätlinillä alkaakin migreeni jo kymmenvuotiaana. Kätlinin suhde omaan tyttärensä taas vaikuttaa lukijasta hyvinkin tasapainoiselta ja onnelliselta. Kätlinin periaatteena lapsenkasvatuksessa on lapsen kunnioittaminen, minkä luonnollisena seurauksena myös Hanneleele kunnioittaa äitiään.

Tuntuu, kuin kyseessä olisivat jonkinlaiset ääripäät: Kätlinin kärsimys ja piina lapsena ja Kätlinin onnellinen äitiys. Sopusointuinen ja onnellinen yhteiselo vaelluksella Espanjassa aivan kuin korostaa äidin ja tyttären läheistä suhdetta.

Kätlinin lapsuudesta kertovat luvut ovat tuskallista luettavaa. On varmaankin ollut terapeutista kirjoittaa hankalat kokemukset ulos itsestään: paperille ja pois. Voi vain toivoa, että kirjailijan äitiin liittyvät kipeät muistot vaivaavat kirjoittamisen jälkeen vähemmän, jos lainkaan. Lisäksi voi tuntea Kätlinin puolesta iloa ja onnea: asiat ovat asettuneet uusille paikoilleen oikein suotuisasti.

Hanneleelen ja isoäidin välistä suhdetta sivutaan hyvin lyhyesti. Lukijassa herää kuitenkin pieni aavistus anteeksiannosta: onko Kätlin pystynyt käsittelemään vaikeat tapahtumat ja pääsemään niistä yli?

Vaikeasta lapsuudestaan huolimatta Kätlin onnistuu kuitenkin rakentamaan jo nuorena elinikäisen suhteen lukemiseen ja kirjoihin. Kotona moni asia on kielletty, mutta ei lukeminen. Kirjat ovat pyhiä. Kirjat tuovat lohdun ja antavat pakopaikan.

Elämä Neuvosto-Virossa on raskasta. Vanhempien työpäivät kolhoosilla ovat pitkiä, eikä kaupoissa ole tavaraa. Oma kasvimaata on eilinehto.

ALKUKESÄ. Äiti on töissä. Pyörimme pihassa kasvimaalla, koska äiti ei anna lähteä pihasta. Usein emme tottele, mutta joskus tottelemme. Sillä kertaa tottelemme. Olemme kasvihuoneessa. Kaikki kasvaa. Meitä on paljon ja jaksamme kuluttaa paljon ruokaa, joten meillä on omia tomaatteja ja kurkkuja kasvamassa. En tiedä mitään parempaa kuin kerätä hameen helma täyteen Vnukovski-tomaatteja ja lukea kirjoja tuntikaupalla samalla tomaatteja popsien. Se on minun kesäni. Joskus tietysti kitkemme ja joskus saamme selkäämme, mutta kun on Vnukovski-tomaatteja ja kirjoja, sen kestää kyllä. (258)

Vaatteiden ompeleminen ja neulominen on välttämätöntä. Kätlin opettelee myös värjäämään kankaita ja lankoja. Hän nauttii käsitöistä, nukuksen vaatteen tekemisen jälkeen on luontevaa tehdä myös itselleen päälle pantavaa.

Neulominen on silkkaa iloa ja luomista. Luomista. Täytyy vain luoda joku määrä silmukoita. Luoda silmukoita. Ja alkaa neuloa. Aina siitä tulee jotain. Ja jos tuntuu, että jokin on mennyt pieleen, voi tehdä Penelopea ja purkaa. Joskus teen muuten vain Penelopea. Joskus on vain niin ihanaa neuloa, etten halua että tulee valmista ja sitten vain puran ja neulon uudestaan. Erityisen ihanaa on tehdä islantilaisneuleita. Keskiosaa, jossa neulotaan yhdellä värillä koko ajan oikeaa. Jonkun neuleen keskiosan olen neulonut kolmeen tai neljään kertaan. Varsinkin silloin, jos neuloo taiteilijaresidenssissä. Siellä ei mitenkään haluaisi, että neule valmistuu liian pian, jos toista ei ole mukana. Jokaisella Penelopella on oma purkutyönsä. (267)

Lasten koulupäivät venyvät, kun bussit kulkevat harvoin. Koulumatkaa on kolmetoista kilometriä, ja Kätlin kävelee sen usein. Koulu on hänelle tärkeä: hän löytää sieltä ensimmäisen luotettavan aikuisen. Opettajat myös kannustavat häntä kirjoittamaan.

Kirjojen lukemisen myötä tulee väistämättä myös kirjoittaminen. Kätlin saakin tunnustusta ja palkintoja teksteistään jo varhain. Mitä enemmän tyttö lukee, sitä enemmän hän myös kirjoittaa. Kätlin rakentaa itselleen ammatin ja tulevaisuuden lapsuuden kokemuksiensa pohjalta, hänestä tulee kuin tuleekin kirjailija.

Kevennystä raskaisiin lapsuuden tapahtumiin tuovat siirtymät teoksen nykyhetkeen pyhiinvaellusreitillä. Tekstissä vuorottelevat Kätlinin onneton lapsuus ja aika Espanjassa, kunnes päästään aikuisuuteen, muuttoon pois kotoa ja aivan liian nopeasti myös perille Santiago de Compostelaan. Sekä äiti että tytär olisivat halunneet jatkaa vaellusta pidempään.

Käveleminen pyhiinvaellusreittiä pitkin on kuin meditoimista. On vain askel ja seuraava askel. On aikaa antaa ajatusten virrata rauhassa, niiden tiellä ei ole esteitä. Äiti ja tytär seuraavat valkoisten simpukankuorien ja keltaisten nuolien viitoittamaa reittiä ilman karttaa. Tie vie vuoristoisessa maastossa vuoroin ylöspäin ja alaspäin.

Vuorelta katsoimme eiliseen päivään. Hyvä ja yllättävä tunne. Katsomme eiliseen. Vaikuttavaa, kun elämä piirtyy maastoksi. Jopa toissapäivä näkyi vielä. Ja eikö tuo vuori, tuo kaikkein taimmainen, ole meidän ensimmäisemme? Nyt on helppo ymmärtää, miksi ennen vanhaan mitattiin matkoja päivissä ja tunneissa, ei kilometreissä. Kävellessä jokaisella askelella, jokaisella metrillä on merkitys. Tämä on kehollisesti elettyä aikaa. Tämä ei ole sitä, että istut tietokoneen takana ja tunnit hurauttavat ohi, eikä jälkeenpäin tiedä, mihin aika katosi. Tai että istut autossa ja ajat sata kilometriä tunnissa. Tämä on metri metriltä kuljettu matka. Oma keho omalla matkalla. Täällä kohtaavat ihmisen keho ja maailman aika. Välillä pitää katsoa taakseen ja iloita tehdystä matkasta (133)

Kävelemisessä on toki myös omat haasteensa. Kätlinin kämmenselät palavat rakoille kevätauringossa. Jalkoihin tulee rakkoja, ja ne turpoavat. Kun päivämatka on kävelty, illalla on aikaa levätä, seurustella muiden vaeltajien kanssa, ja syödä.

Illalla menemme *pulperia'an* eli mustekalalaan, kuten voisi sanoa. Kreikaksi se vääntyisi oktopoodiaksi. Ennen vanhaan mustekaloja pidettiin hyödyttöminä merielukoina, joita sai kerätä pohjasta tuosta vain, Galician köyhien ihmisten ruokaa, josta he oppivat valmistamaan yhdeksääkymmentäyhdeksää ruokalajia, niin kuin virolaiset leivästään ja sipulistaan. Galician mustekalat kuuluvat mustekalaruokieni kolmen kärkeen. Nyt kaikki on muuttunut. Mustekalan arvostus ja camino. Istumme tässä ja olemme kauhean onnellisia. (228)

Lukiessa minulle tulee mieleen venäläisen Jelena Tšižovan romaani *Muistista piirretty kaupunki*. Myös *Kahdessa rakkaustarinassa* miehillä on hyvin pieni osa, heidät melkein unohdetaan. Samoin vaatteiden ompelemisen kuvaaminen on yhteistä molemmille teksteille.

Teosta on miellyttävä lukea. Kuten usein omaelämäkerrallisissa teksteissä, se on aito ja tosi ja kuin riisuttu kaikesta ylimääräisestä. Liiottelu puuttuu lähes täysin. Hanneleelen näkökulma jää väistämättä ohueksi. Hän tuo kuitenkin vaellukselle nuoruuden ilon. Hanneleellella on myös äitiään enemmän kontakteja muihin kulkijoihin. Hanneleele on toivo.

Kätlin Kaldmaa | Hanneleele Kaldmaa: *Kaksi rakkaustarinaa* (Kaks armastuslugu) Suom. Outi Hytönen. Aviador Kustannus 2020. 302 s.

Liismari Seppälä on helsinkiläinen ja kirjoittamisen maisteri Jyväskylän yliopistosta